

Vzťahy medzi základnými prvkami citačného procesu

Citujúci dokument (časť textu)

<p>knihovnícky tradicionalizmus a jednostrannosť systémového technokratizmu a „<i>vidieť človeka aký je, čo vie a čo chce vedieť, ako vie robiť, čo k tomu z ľudského fondu poznania potrebuje, aké sú jeho vlastnosti a schopnosti, jeho kultúrna, kvalifikačná a informačná úroveň, ktorá mu uľahčí sebapoznávanie, sebaaktualizovanie, sebarealizáciu v danom prostredí i spoločnosti</i>“ (Žatkuliak, 1981, s. 35). Dnes, po dvadsiatich rokoch, je téma človeka v spoločenských procesoch všeobecne znovu oživená a miestami sa zdá, že až zdevalvovaná (napríklad „zázračnými“</p> <hr/> <p>ŽATKULIAK, J.G. Používatelia odborných informácií ..., 1981.</p>	<p>← citát</p> <p>← citácia v texte</p> <p>← skrátенý odkaz pod čiarou</p>
<p>Zoznam bibliografických odkazov</p> <p>...</p> <p>RUBIN, R.E. 1998. <i>Foundations of Library and Information Science</i>. New York : Neal-Schumann Publishers, 1998. 495 s. ISBN 0-02-852321-7.</p> <p>SEILEROVÁ, B. 1995. <i>Človek vo filozofickej antropológii</i>. Bratislava : IRIS, 1995. 152 s. ISBN 80-86454-14-5.</p> <p>ŠMAJS, J. 1997. <i>Ohrozená kultura : od evolučnej ontologie k ekologickej politice</i>. 2. rozš. vyd. Praha : Nakl. Hynek, 1997. 205 s. ISBN 80-7184-754-4.</p> <p>...</p> <p>ŽATKULIAK, J.G. 1981. <i>Používatelia odborných informácií a informatické služby</i>. Bratislava : SPN 1981. 342 s.</p>	<p>← úplný záznam použitého prameňa</p>

Zdroje informácií pre vytvorenie bibliografického odkazu

Tlačené dokumenty = titulný list alebo jeho ekvivalent.

Články z časopisov, zborníkov alebo kapitoly z kníh = titulný list nadradeného dokumentu (časopisu, zborníka, knihy), prvá a posledná strana článku alebo kapitoly.

Netlačené dokumenty = napr. štítok (etiketa) zvukovej nahrávky, titulný obrázok mikroformy a pod.

Ak dokument nemá titulný list alebo jeho ekvivalent, môže sa potrebná informácia doplniť z iného zdroja, ako je obal, škatuľa, sprievodné informácie, záhlavie mikrofišu a pod.

Elektronický dokument = obrazovka, ktorá zobrazuje názov alebo jeho ekvivalent (napr. úvodná obrazovka nasledujúca po prihlásení alebo obsahujúca poznámku o autorských právach). Ak elektronický dokument nemá takúto obrazovku, možno prevziať údaje z alternatívneho zdroja, ako je napríklad sprievodná dokumentácia alebo obal.

Bibliografický odkaz – z čoho sa skladá

Záznam bibliografického odkazu sa skladá z prvkov popisu, ktorých poradie je dané normou ISO 690. Ide o tieto prvky:

1. Primárna zodpovednosť
2. Názov
3. Druh nosiča
4. Sekundárna zodpovednosť
5. Vydanie
6. Označovanie zväzkov seriálových publikácií
7. Vydateľské údaje
8. Časové údaje
9. Rozsah
10. Edícia
11. Poznámky
12. Dostupnosť a prístupnosť
13. Štandardné číslo (ISSN, ISBN)
14. Časť dokumentu
15. Údaje o patentových dokumentoch

Primárna zodpovednosť

Primárnu (hlavnú) zodpovednosť za vytvorenie textového diela alebo elektronického dokumentu má spravidla autor.

V prípade iných diel môžu mať primárnu zodpovednosť výtvarníci, skladatelia a pod.

V prípade patentových dokumentov to je depozitár alebo vlastník.

Korporácie sa považujú za nositeľov primárnej zodpovednosti vtedy, keď ich dielo odráža kolektívnu myšlienku alebo jej činnosť (správy výborov, komisií, konferenčné materiály a pod.) alebo ak je ich dielo svojou povahou prevažne administratívne (príručky, zoznamy, katalógy, adresáre a pod.).

Mená editorov (vedeckých redaktorov) takých dokumentov, ktoré pozostávajú z diel pochádzajúcich z rozličných zdrojov alebo z príspevkov rozličných autorov, sa môžu spracúvať ako údaje o primárnej zodpovednosti len v tom prípade, ak sa meno editora zreteľne odlišuje v prameni. V takom prípade sa môže za menom uviesť v zátvorkách skratka ed. alebo jej ekvivalent (napr. red.).

V prípade seriálových publikácií je však vždy prvým prvkom odkazu názov. Meno, ktoré je spojené so seriálom, môže byť uvedené až za názvom.

Mená sa musia uvádzať v takej forme, v akej sú uvedené v prameni v invertovanom slovoslede tak, aby mohla časť uvedená na prvom mieste slúžiť ako prístupový výraz v zozname. Krstné meno alebo iný sekundárny údaj sa uvádza až za priezviskom a môže sa uviesť jeho iniciálová skratka. Priezvisko sa píše veľkými písmenami.

Príklad:

v dokumente:

Mária Rázusová-Martáková
Ján G. Žatkuliak
Editor Radoslav Svitana

v odkaze:

RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ, Mária
ŽATKULIAK, Ján G.
SVITANA, Radoslav (ed.)

Dve alebo tri mená autorov

Ak sú v prameni uvedené dve alebo tri mená, uvedú sa všetky a na prvom mieste bude typograficky najvýraznejšie. Ak sú mená rovnako výrazné, zapíšu sa v poradí, ako sú uvedené v prameni. Ak sa použijú len iniciály krstných mien, mená autorov sa oddelia čiarkou, ak sa uvádzajú celé krstné mená, oddelia sa pomlčkou alebo bodkočiarkou.

Príklad:

STEINEROVÁ, Jela - JURČACKOVÁ, Zora
STEINEROVÁ, J.; JURČACKOVÁ, Z.

Viac ako tri mená autorov

Ak sú v prameni viac ako tri mená, uvádza sa iba prvé, alebo prvé dve alebo prvé tri. Ostatné mená sa môžu vynechať. Ak sa vynechá jedno alebo viac mien, za posledným sa uvedie skratka **et al.** (et alii).

Príklad:

STEINEROVÁ, Jela et al.
KATUŠČÁK, D., NOVÁKOVÁ, M., MATTHAEIDESOVÁ, M. et al.

Meno (názov korporácie)

Meno korporácie, ktorá má primárnu zodpovednosť, sa musí uviesť tak, ako je zapísané v prameni.

Ak je korporácia, ktorá má primárnu zodpovednosť podriadená hierarchicky vyššej korporácii, uvedie sa aj táto.

Ak má podriadená korporácia vlastné špecifické funkcie a plný význam jej mena nie je závislý od materskej korporácie, uvádza sa pod vlastným menom.

V prípade ministerstiev sa uvádza aj názov krajiny.

Príklad:

Academia Istropolitana Nova

Slovnaft. Stredisko informácií

Slovensko. Ministerstvo kultúry

Meno mesta alebo štátu, v ktorom sa korporácia nachádza, kde pôsobí administratívny útvar, organizácia, s ktorou je mesto spojené a pod., sa musí pripojiť za meno korporácie ako vysvetlivka v zátvorkách, aby sa vylúčila nejednoznačnosť.

Príklad:

National Research Council (Canada)

National Research Council (US)

Neznáma primárna zodpovednosť

Ak sa v dokumente nenachádza meno autora alebo korporácie zodpovednej za dielo, a ak sa toto meno nemôže s určitosťou doplniť podľa iných zdrojov, tento prvok sa vynechá a na prvom mieste odkazu je názov. Výraz anonym sa ako náhrada za neznámeho autora nepoužíva.

Názov

Názov sa musí zapísať tak, ako sa nachádza v prameni.

Preklad názvu sa môže pripojiť v hranatých zátvorkách za názvom. Zapisuje sa tak, ako je uvedený v prameni.

Príklad:

Manažment záznamov v knižnici [Records management in the library].

Ak sa v prameni nachádza niekoľko názvov alebo ak sa názov vyskytuje v niekoľkých jazykoch, zapíše sa názov v hlavnom jazyku dokumentu. Ak sú názvy rovnako dôležité, zapíše sa ten, ktorý je v prameni uvedený ako prvý.

Podnázov alebo ďalšie doplnky vzťahujúce sa k názvu sa môžu zapísať, ak sa usudzuje, že to uľahčí porozumenie alebo identifikáciu. Podnázov sa od názvu oddelí medzerou, dvojbodkou a medzerou (:).

Príklad:

Informačná výchova : terminologický a výkladový slovník

Dlhý názov alebo podnázov sa môže skrátiť vtedy, keď sa tým nestratí podstatná informácia. Nikdy sa však nesmie skrátiť začiatok názvu. Všetky skrátenia, alebo vynechané časti treba označiť troma bodkami - znamienkami vypustenia (...).

Príklad:

v dokumente: Knižničná a informačná veda na prahu informačnej spoločnosti

v odkaze: Knižničná a informačná veda na prahu informačnej ...

Druh nosiča

Druh elektronického nosiča sa uvádza v hranatých zátvorkách za názvom. Na označenie druhu nosiča sa používajú tieto slová alebo ich ekvivalenty:

[online]

[CD-ROM]

[magnetická páska]

[disk]

V prípade potreby je možné špecifikovať spolu s druhom nosiča aj druh dokumentu (napr. monografia, seriálová publikácia, báza dát, počítačový program).

Príklad:

[online báza dát]

[báza dát na CD-ROM]

[monografia na CD-ROM]

[online elektronický časopis]

[elektronická pošta]

Sekundárna zodpovednosť

Osoby alebo korporácie, ktoré majú sekundárnu zodpovednosť, ako sú napríklad vedeckí redaktori, prekladatelia, ilustrátori, vynálezcovia s podielom na patentovom dokumente, sponzori a pod., sa spravidla vylučujú z údajov o primárnej zodpovednosti. Ich mená a funkcie sa môžu zapísať v údajoch o sekundárnej zodpovednosti, ktorý nasleduje za názvom.

Všetky mená nachádzajúce sa v údajoch o sekundárnej zodpovednosti sa zapisujú v takom poradí a tvare, ako sú uvedené v prameni.

Príklad:

FELIX, Jozef. *Európske obzory*. Editor Stanislav Šmatlák a Július Pašteka.

SLÁDKOVIČ, Andrej. *Výber z básní*. 2. vyd. rev. a rozšíril J. Benko.

Vydanie

S výnimkou prvého vydania treba uvádzať číslo vydania alebo spresnenia obsahujúce informáciu o vydaní tak, ako je to uvedené v dokumente. Pri elektronických dokumentoch sa môže vyskytnúť viac údajov o vydaní, napríklad poradie vydania a označenie verzie. Tieto údaje sa uvádzajú v rovnakom poradí a v jazyku, ako sú uvedené v prameni.

Výrazy označujúce číselné poradie (druhé, tretie a pod.) sa zapisujú arabskými číslicami. Výrazy, ktoré označujú vydanie a číselné poradie sa skracujú v súlade s normou ISO 832.

Príklad:

3rd ed.

5. vyd.

3. skr. vyd.

Verzia pre IBM

5. vyd., verzia 3.5

Označovanie zväzkov seriálových publikácií

Pri seriálových publikáciách treba podľa možnosti uviesť čo najúplnejšie označenie zväzku. Musí obsahovať chronologické označenie (rok, mesiac, dátum atď.) a číslovanie zväzku (číslo zväzku, číslo zošitu) uvedené v prameni.

Príklad:

Fall 1982, vol. 12, no. 1

2002-02-20

21.marec2001

March 1, 1949

júl/august 1989

Vydavateľské údaje

Vydavateľské údaje sa zapisujú v poradí “miesto vydania : názov vydavateľa, dátum (rok) vydania“. Miesto vydania sa oddeľuje od názvu vydavateľstva medzerou, dvojbodkou a medzerou, dátum vydania od názvu vydavateľa čiarkou a medzerou.

Príklad:

New York : Harcourt Brace Jovanovic, 1979.

Bratislava : Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1996.

Praha : Academia, 1997.

Názov miesta vydania sa zapisuje v jazyku originálu v prvom páde podľa pravopisu zdroja. Ak je to potrebné na odlíšenie od iných miest s rovnakým názvom, alebo na presnejšiu identifikáciu menej známeho miesta, uvedie sa v zátvorke názov štátu, provincie, krajiny a pod.

Príklad:

Cambridge (Mass.)

Niekoľko miest vydania

Ak je v prameni uvedených viac miest vydania, uvedie sa to, ktoré je typograficky zvýraznené. Ak sú názvy miest rovnako dôležité, uvedie sa prvé mesto. Ostatné názvy miest sa môžu zapísať tiež, a to v takom poradí, ako sú uvedené v prameni. Oddelia sa bodkočiarkou a medzerou (;).

Príklad:

London; New York; Toronto

Praha; Bratislava

Neznáme miesto vydania

Ak nie je v prameni uvedené miesto vydania, ale dá sa určiť podľa iných príznakov, uvedie sa v hranatých zátvorkách. Ak nie je možné určiť miesto vydania, uvedie sa fráza *bez miesta vydania*, alebo ekvivalentná skratka - v slovenčine *b.m.* (bez miesta) alebo latinská skratka *s.l.* (sine loco). Uprednostňujeme latinskú skratku.

Príklad:

[Bratislava]

[s.l.]

Vydavateľ

Meno vydavateľa sa môže zapísať tak, ako sa nachádza v prameni, alebo sa môže skratiť, za predpokladu, že to nespôsobí viacznačnosť. Spojenia "a spol.", "a synovia", "Inc." atď. sa vynechávajú. Výraz "Press" sa nevynecháva.

Ak je v prameni uvedených viac mien vydavateľov, zapisuje sa typograficky najvýraznejšie. Ak sú rovnako výrazné, zapíše sa prvé meno. Mená ostatných vydavateľov sa môžu tiež zapísať, pričom sa pridajú k príslušným miestam vydania.

Príklad:

Boston : Boston Univ. Press; Praha : Academia

Bratislava : Concordia; Praha : Grada

Neznámy vydavateľ

Ak nie je v prameni uvedený žiadny vydavateľ, neuvedie sa nič, alebo skratka *b.v.* (bez vydavateľa) alebo latinská skratka *s.n.* (sine nomine). Uprednostňujeme latinskú skratku. Pri online elektronických dokumentoch, ktoré sú dostupné cez počítačovú sieť, sa môže meno vydavateľa vynechať, ak sa nedá určiť z iných informácií o prameni. V týchto prípadoch sa však v časti dostupnosť a prístupnosť musí uviesť sieťová adresa, na ktorej bol dokument zverejnený.

Dátum vydania

Rok vydania sa zapisuje ten, ktorý je uvedený v prameni, vždy len arabskými číslicami. Pri patentových dokumentoch sa uvádza úplný dátum, buď tak, ako je uvedený na dokumente, alebo v súlade s ČSN ISO 8601 (napr. 1997-01-20).

Časové údaje pre elektronické dokumenty

Pokiaľ sa to považuje za potrebné, časové údaje o vydaní, aktualizácii, revízii alebo citovaní môžu obsahovať deň, mesiac, rok a presný čas (napr. 15. marca 1982; 08:10:28 SEČ). Roky sa zapisujú arabskými číslicami. Ak sa údaje zapisujú iba v číselnom tvare, musia byť v súlade s ISO 8601 (napr. 1982-03-15; 08:10:28 SEČ).

Dátum vydania

Rok vydania sa zapisuje arabskými číslicami. Dátum vydania, ktorý je známy, ale nie je uvedený v prameni alebo sprievodnej dokumentácii, sa uvedie v hranatých zátvorkách. Ak sa ako dátum vydania uvádza rok copyrightu, napíše sa pred rok písmeno c (napr. c1998).

Priebežne vydávané elektronické dokumenty

Ak bol elektronický dokument vydávaný postupne a jeho vydávanie sa skončilo, zaznamenajú sa dátumy začiatku a konca vydávania. Ak vydávanie elektronického dokumentu ešte neskončilo, zaznamená sa dátum začiatku vydávania a za ním spojovník a medzera. Ak sa začiatkový dátum nenachádza na úvodnej obrazovke elektronického seriálového dokumentu alebo v sprievodnej dokumentácii, uvedie sa dátum prvého použitia dokumentu, pokiaľ je známy.

Neznámy dátum vydania elektronického dokumentu

Ak sa nedá určiť dátum vydania podľa zdroj a, nahradí sa dátumom copyrightu. Pred rok vydania sa v takomto prípade môže napísať písmeno c, označujúce copyright, napr. c1998. Pokiaľ nie je ani tento dátum známy a nie sú ani iné spoľahlivé náznaky dátumu vydania, uvedie sa namiesto dátumu vydania fráza *dátum neznámy* alebo jej ekvivalent. Pre pokračujúce online dokumenty sa namiesto neznámeho dátumu môže uviesť dátum citovania v hranatých zátvorkách.

Dátum aktualizácie/revízie elektronického dokumentu

Medzi jednotlivými vydaniami alebo verziami môžu byť elektronické dokumenty často revidované. Aj keď je dokument už uzatvorený, môže byť aktualizovaný z dôvodov odstránenia chýb alebo z dôvodov inej údržby. Kde je to možné, musí sa za dátumom publikovania uviesť dátum aktualizácie alebo revízie v rovnakej forme ako v prameni.

Príklad:

aktualiz. v januári 2004
rev. 2005-12-05

Dátum citovania elektronického dokumentu

Dátum, kedy bol elektronický dokument skutočne videný, sa uvádza v hranatých zátvorkách. **Týka sa to predovšetkým takých dokumentov, ktoré môžu podliehať zmenám (napr. online dokumenty) alebo prípadov, keď sa nedá nájsť dátum v prameni alebo v sprievodnej dokumentácii.** Dátumu citovania predchádza skratka *cit.* Aj keď norma neurčuje spôsob písania dátumu, odporúčame ho zapisovať v tvare podľa ISO 8601 (príklad 2 a 3).

Príklad:

[cit. 3. septembra 1998]
[cit. 1982-03-15]
[cit. 1995-06-11; 21:15 SEČ]

Rozsah (nepovinné)

Tlačené dokumenty

Príklad:

368 s.

ix, 206 p.

3 vol.

2 zv.

Netlačené dokumenty

Príklad:

2 mikrofíše (240 obrázkov)

3 gramofónové platne

Edícia (nepovinné)

Pokiaľ dokument (monografia, seriál alebo elektronický dokument) nesie názov väčšej jednotky (napr. edície), ktorej je súčasťou, či už číslovanou alebo nečíslovanou, názov tejto väčšej jednotky a príslušné číslovanie sa uvedie v takej podobe, v akej je na dokumente.

Príklad:

Current topics in neurology

Edice soupisů Strahovské knihovny, sv. 8

Spisy Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, č.3

Poznámky (nepovinné)

V poznámke sa uvádzajú doplňujúce informácie o citovanom dokumente. Poznámky sa zapisujú v jazyku popisu.

Dostupnosť a prístupnosť elektronických dokumentov

Online dokumenty

Pri online dokumentoch musí byť uvedená informácia identifikujúca zdroj s uvedením presnej lokácie na sieti. Tieto informácie sa označujú slovami **Dostupné na** alebo ekvivalentnou frázou. Informácie o lokácii elektronických dokumentov musia ukazovať na tú kópiu dokumentu, ktorá bola skutočne videná a musia obsahovať spôsob prístupu k dokumentu (napr. FTP) a sieťovú adresu na lokáciu. Prvky lokačnej informácie (napr. adresa hostiteľského počítača, meno adresára, meno súboru) musia byť transkribované tou istou interpunkciou, veľkými a malými písmenami, ako je to uvedené v prameni.

Príklad:

Dostupné na internete: <<http://www.library.umb.sk/index.php?content=biblio>>.

Ďalšie informácie o dostupnosti

Je možné (a často aj vhodné), uvádzať informácie o ďalších lokáciách alebo formách dokumentov. Tieto informácie však musia byť zreteľne oddelené od informácie

o lokácii skutočne citovaného dokumentu. Môže to byť ďalšia internetová adresa, alebo tiež online prístupná podoba citovaného článku v tlačenom periodiku a pod. Táto informácia sa uvádza slovným spojením *Dostupné tiež* alebo vhodným ekvivalentom.

Príklad:

Dostupné tiež v HTML verzii na: <<http://www.fphil.uniba.sk/~kkvi>>.

Štandardné číslo (ISSN, ISBN)

Štandardné čísla (ISBN, ISSN a pod.), ktoré sa uvádzajú v citovanom dokumente, sa zapisujú vo forme predpísanej príslušnou normou (ISO 2108, ISO 3297 a pod.), t.j., že číslu predchádza identifikátor (ISBN, ISSN). Pre časti dokumentov a články (v časopisoch, zborníkoch, kapitoly v knihách) údaj nie je povinný.

Príklad:

ISBN 92-894-9906-0.

ISSN 1830-0170.

Časť dokumentu

Časť monografie (kapitola, zväzok, príloha a pod.) alebo seriálovej publikácie

V odkaze na jednotlivú časť monografie alebo seriálovej publikácie, ktorá nie je samostatným príspevkom, sa číslovanie, názov časti a ďalšie špeciálne údaje zaznamenajú za označením, ktoré sa vzťahuje na dielo ako celok. Pritom treba rozlišovať, či ide o dokument vydaný ako jeden celok v jednom alebo viacerých zväzkoch, alebo o dokument patriaci síce do súboru na pokračovanie, ale jeho jednotlivé zväzky sú vydávané samostatne v odlišnom čase.

Príklad:

- RUŽAROVSKÝ, Ignác. *Bibliografia diplomových prác obhájených na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave v rokoch 1974 až 1989*. 2. časť. Bratislava : Univerzita Komenského, 2001. Kapitola 24, Sociológia, s. 440-458.
- *Slovenský biografický slovník : od roku 833 do roku 1990*. V. zväzok R-Š. Martin : Matica slovenská, 1992. ISBN 80-7090-216-7.

Príspevky v monografiách alebo seriálových publikáciách

Za údajmi o primárnej zodpovednosti, názve a pod., ktoré sa vzťahujú k príspevku (článku v časopise, kapitole v knihe, stati v zborníku a pod.), nasleduje popis zdrojového dokumentu ako celku. Popis zdrojového dokumentu sa musí jasne odlišovať typograficky, interpunkciou, slovom **In** a **medzerou**. Za popisom zdrojového dokumentu (a ak je známe, tak za štandardným číslom) je čiarka a lokalizácia príspevku.

Príklad:

STEINEROVÁ, Jela. Základy filozofie človeka v knižničnej a informačnej vede. In KIMLIČKA, Štefan et al. *Knižničná a informačná veda na prahu informačnej spoločnosti*. Bratislava : Stimul, 2000. ISBN 80-88982-29-4, s. 9-56.

Príspevky v elektronických dokumentoch

Na zápis príspevkov v elektronických dokumentoch platia tie isté pravidla ako pre príspevky v "klasických" dokumentoch.

Ak je príspevok vnútri zdrojového dokumentu nejakým spôsobom očíslovaný a toto číslo slúži na jeho identifikáciu, uvedie sa toto číslo frázou **Číslo záznamu**, **Číslo položky** a pod.

Lokalizácia príspevku vnútri zdrojového dokumentu sa musí uvádzať vtedy, keď formát dokumentu obsahuje stránkovanie alebo ekvivalentný systém. Táto špecifikácia lokalizácie sa zapisuje v tomto poradí dôležitosti:

1. strana, obrazovka, odstavec alebo riadok, pokiaľ je to dôležité, napr. [s. 5-21](#); [obrazovka č.1](#); [riadky 100-150](#);
2. označená časť, oddiel, tabuľka, scéna alebo iné označenie textu;
3. akékoľvek označenie špecifické pre zdrojový dokument.

Ak dokument neobsahuje stránkovanie alebo ekvivalentný referenčný systém, rozsah položky sa môže uvádzať v hranatých zátvorkách, a to pomocou riadkov, obrazoviek a pod. napr. [\[35 riadkov\]](#), [\[približne 12 obrazoviek\]](#).

Patentové dokumenty

Odkaz na patentový dokument sa môže začínať menom vlastníka (kód 71)*, alebo ak toto meno chýba, názvom správcu patentu (kód 73). Za nim nasleduje názov vynálezu (kód 54). Osoby alebo korporácie, ktoré majú iné funkcie, sa môžu zaznamenať ako údaje o sekundárnej zodpovednosti. Odkaz musí zahrnúť identifikáciu dokumentu, ktorá obsahuje:

- a) názov krajiny alebo medzinárodnej organizácie, ak táto nie je zreteľne identifikovaná v type dokumentu (pozri b);
- b) typ dokumentu (kód 12);
- c) číslo dokumentu, ktoré má byť tvorené dvojznakovým kódom ISO pre krajiny (ISO 3166) alebo kódom medzinárodnej organizácie (WIPO ST.3), číslom dokumentu (kód 11) a dvojznakovým kódom druhu dokumentu (WIPO ST.16); minimálne sa použije číslo dokumentu (kód 11);
- d) dátum publikovania (kódy 41-47) v súlade s ISO 8601.

* Kódy odkazujú na čísla, ktoré identifikujú údaje patentových dokumentov (odvodené z kódov INID, WIPO Standards ST.9) pozri *World Intellectual Property Organization. Patent information and documentation handbook. 1981.*

Normy a legislatívne dokumenty

Odkazy na normy a legislatívne dokumenty nie sú explicitne v norme ISO 690 uvedené, ale zo spôsobu citovania noriem a legislatívnych dokumentov použitého autormi tejto normy, ako aj z praxe, možno odporúčať takýto postup:

- a) normy, štandardy a odporúčania sa zapíšu v tvare: Označenie a číslo normy, dvojbodka, rok zavedenia, čiarka, medzera a názov normy (štandardu, odporúčania a pod.), bodka. Prípadne môže byť pripojená poznámka.
- b) legislatívne dokumenty (zákony, vyhlášky a pod.) sa zapíšu v tvare: Označenie a číslo legislatívneho dokumentu, lomka, rok zverejnenia, skratka úradného dokumentu, v ktorom je zákon, vyhláška a pod. zverejnený (napr. Zb., Z.z.), medzera a názov dokumentu.

Pretože rok vydania týchto dokumentov je uvedený už pri ich označení, neuvádza sa osobitne pri technike citovania *prvý údaj a dátum*.

Príklad:

Zákon č. 183/2000 Z.z. o knižniciach, o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 7/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. 68/1997 Z.z. o Matici Slovenskej.

Schémy a príklady bibliografických odkazov

Tučné písmo = povinné prvky.

Obyčajné písmo = nepovinné prvky.

TLAČENÉ DOKUMENTY

Monografie

Schéma:

Primárna zodpovednosť. *Názov* : podnázov. Sekundárna zodpovednosť. **Vydanie.** Miesto vydania : *Názov vydavateľa*, **Rok vydania.** Rozsah. Edícia. Poznámky. **Štandardné číslo.**

Príklad:

LOMINADZE, D.G. *Cyclotron waves in plasma*. Translated by A.N. Dellis; edited by S.M. Hamberger. 1st ed. Oxford : Pergamon Press, 1981. 206 p. International series in natural philosophy. Translation of: Ciklotronnyje volny v plazme. ISBN 0-08-021680-3.

Časti monografií

Schéma:

Primárna zodpovednosť. *Názov zdrojového dokumentu* : podnázov. **Vydanie.** **Číslo časti.** Sekundárna zodpovednosť. Miesto vydania : *Názov vydavateľa*, **Rok vydania.** Štandardné číslo. **Lokalizácia v zdrojovom dokumente.**

Príklad:

HUDEC, Imrich et al.: *Úrazová chirurgia*. 1. vyd. Ilustroval Štefan Chlumecký. Martin : Osveta, 1986, časť C, kap. III. Poranenie chrčtice a miechy, s. 508-579.

Príspevky v monografiách

Schéma:

Primárna zodpovednosť. **Názov príspevku.** In **Hlavná zodpovednosť za zdrojový dokument.** *Názov zdrojového dokumentu* : podnázov. **Vydanie.** Miesto vydania : *Názov vydavateľa*, **Rok vydania.** Štandardné číslo, **Lokalizácia v zdrojovom dokumente.**

Príklad:

GÁJER, S.: *Gymnastika*. In SÝKORA, František et al.: *Telesná výchova a šport : Terminologický výkladový slovník*. Bratislava : Filozofická fakulta Univerzity Komenského, 1995, zv. 2, s. 81-82.

Seriály ako celok (časopisy, noviny, zborníky)

Schéma:

Názov : *podnázov*. **Primárna zodpovednosť.** **Vydanie.** **Označenie zošita/zväzku** (dátum a/alebo číslo). Miesto vydania : *Názov vydavateľa*, **Rok vydania.** Edícia. Poznámky. **Štandardné číslo.**

Príklad:

Knižničná a informačná veda : zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Zodp. red. Anna Čabrunová. Roč. 17. Bratislava : STIMUL, 1999. ISBN 80-88982-08-1

Články v seriálových publikáciách

Schéma:

Primárna zodpovednosť. Názov príspevku : podnázov. Sekundárna zodpovednosť. In *Názov zdrojového dokumentu* : podnázov. **Vydanie. Štandardné číslo, Lokalizácia v zdrojovom dokumente.**

Príklad:

VESELÁ, Táňa: Medveď človeka zbije, ale nezabije : Až tisíc kusov nevyspytateľnej šelmy na Slovensku? Fotogr. Milan Illík. In *Plus 7 dní*, 2. nov. 1994, č. 45, s. 5-7.

ELEKTRONICKÉ DOKUMENTY

Elektronické (digitálne) zdroje sú rovnocenné všetkým ostatným dokumentom a vzťahujú sa na ne rovnaké práva a povinnosti z hľadiska autorského práva a rešpektovania copyrightu.

Elektronické monografie, bázy dát a počítačové programy

Schéma:

Primárna zodpovednosť. Názov : podnázov. [**Druh nosiča**]. Sekundárna zodpovednosť. **Vydanie/verzia. Miesto vydania : Názov vydavateľa, Dátum vydania. Dátum aktualizácie/revízie [Dátum citovania]**. Edícia. Poznámky. **Dostupnosť a prístup. Štandardné číslo.**

Príklad:

CARROLL, Lewis. *Alice's adventures in Wonderland* [online]. Texinfo ed. 2.1. [Dortmund (Germany)] : WindSpiel, Nov. 1994 [cit. 1996-12-11]. Chapter VII. A Mad Tea-Party, p. 221-240. Dostupné na internete: <<http://www.germany.eu.net/books/carroll/alice/html>>. Dostupné tiež v PostScript a ASCII verziách na internete: <<ftp://ftp.Germany.EU.net/pub/books/carroll/>>.

Príspevky v elektronických monografiách, databázach a počítačových programoch (napr. časť www stránky, a pod.)

Schéma:

Primárna zodpovednosť za príspevok. Názov príspevku. In Primárna zodpovednosť za zdrojový dokument. Názov zdrojového dokumentu [Druh nosiča]. Vydanie/verzia. Miesto vydania : Názov vydavateľa, Dátum vydania. Dátum aktualizácie/revízie [Dátum citovania]. Číslovanie v rámci zdrojového dokumentu. **Lokalizácia. Poznámky. Dostupnosť a prístup. Štandardné číslo.**

Príklad:

MCCONNELL, W.H. Constitutional history. In *The Canadian Encyclopedia* [CD-ROM]. Macintosh version 1.1. Toronto : McClelland & Stewart, c1993. ISBN 0-7710-1932-7.

Elektronické seriály (elektronické časopisy, noviny, zborníky)

Schéma:

Názov [Druh nosiča]. Vydanie/verzia. Miesto vydania : Názov vydavateľa, Dátum vydania [Dátum citovania]. Edícia. Poznámky. **Dostupnosť a prístup. Štandardné číslo.**

Príklad:

Ikaros : elektronický časopis o informační bezpečnosti [online]. Praha : Stanovy Ikaros, Březen 2002 [cit. 2002-03-08]. Měsíčník. Dostupný na internetu <http://ikaros.ff.cuni.cz/>. ISSN 1212-5075

Články a jiné příspěvky v elektronických seriálech

Schéma:

Primární zodpovědnost' za příspěvek. Název příspěvku. In Název zdrojového dokumentu [Druh nosiča]. Vydání/verze. Označení čísla. Datum aktualizace/revize [Datum citování]. Lokalizace. Poznámky. Dostupnost' a přístup. Standardní číslo.

Příklad:

TKAČÍKOVÁ, D. Když se řekne digitální knihovna ... In *Ikaros* [online]. 8/3 1999 [cit. 2000-06-10]. Dostupné na internetu: http://ikaros.ff.cuni.cz/ikaros/1999/c08/usti/usti_tkacikova.htm. ISSN 1212-5075.

TECHNIKY CITOVANIA

Norma ISO 690 definuje citáciu ako formu skráteného odkazu na citovaný dokument. Citácia umožňuje identifikovať publikáciu, z ktorej sa prebrala alebo parafrázovala myšlienka. Označuje presné umiestnenie tejto myšlienky, prípadne výňatku v zdrojovej publikácii (v citovanom dokumente).

Ak sa citácie používajú v zhode so zoznamom bibliografických odkazov, musia obsahovať dostatok informácií, ktoré zabezpečia presné prepojenie medzi citáciou a bibliografickým odkazom. Toto prepojenie sa zabezpečí v súlade s normou ISO 690 pomocou niektorej z troch techník citovania v texte:

- a) [metódou číselných odkazov](#),
- b) [metódou priebežných poznámok](#),
- c) [metódou prvého údaja a dátumu](#).

Všetky tri metody sú rovnocenné, ale v jednom dokumente treba používať len jednu metódu.

Odporúča sa využívať aj [skrátенý odkaz pod čiarou](#). Slúži čitateľovi na ľahkú orientáciu v texte a v prameňoch bez toho, aby musel zakaždým hľadať v zozname bibliografických odkazov na konci hlavného textu. Skrátené odkazy pod čiarou sa odporúča používať aj kvôli vyhotovovaniu kópií alebo mikrokópií práce alebo jej častí. V skrátенom odkaze je možné skrátiť osobné meno a použiť len iniciály, vypúšťa sa miesto vydania a vydavateľ, rok vydania treba ponechať, názov treba skracovať len výnimočne, ak je príliš dlhý, napr. dlhší ako jeden riadok - v každom prípade však musí názov umožniť jednoznačnú identifikáciu zdroja. Skrátený odkaz je vhodné písať odlišným, menším typom písma.

Metóda číselných odkazov

Citácie sú spojené s popisom citovaného dokumentu poradovým číslom, ktoré je umiestnené ako horný index alebo v zátvorke. Poradie odkazov zodpovedá prvému výskytu ich citovania. Ak za sebou nasleduje viac citácií toho istého dokumentu, majú rovnaké číslo ako prvá citácia. Ak sa citujú osobitné časti dokumentu, môžu sa za poradovým číslom citácie uviesť čísla strán. Odkazy sa v číslovanom zozname bibliografických odkazov usporiadajú podľa ich poradových čísel.

Příklad:

Text a citácie:

kultúrna, kvalifikačná a informačná úroveň, ktorá mu uľahčí sebaopoznávanie, sebaaktualizovanie, seba realizáciu v danom prostredí i spoločnosti." (26, s. 35). Dnes,

po dvadsiatich rokoch, je téma človeka v spoločenských procesoch všeobecne znovu oživená a ...

predchádzajúcich výskumov. Pri skúmaní človeka v informačných procesoch vychádzame z podnetov filozofickej antropológie (15), evolučnej ontológie (16),...

Poznámky pod čiarou:

15. SEILEROVÁ, B. *Človek vo filozofickej antropológii*. 1995.
16. ŠMAJS, J. *Ohrozená kultura : od evolučnej ontologie k ekologickej politice*. 1997.
26. ŽATKULIAK, J.G. *Používatelia odborných informácií a informatické služby*. 1981.

Zoznam bibliografických odkazov:

15. SEILEROVÁ, B. *Človek vo filozofickej antropológii*. Bratislava : IRIS, 1995. 152 s.
16. ŠMAJS, J. *Ohrozená kultura : od evolučnej ontologie k ekologickej politice*. 2. rozš. vyd. Praha : Nakl. Hynek 1997. 205 s.
26. ŽATKULIAK, J.G. *Používatelia odborných informácií a informatické služby*. Bratislava : SPN, 1981. 342 s.

Metóda priebežných poznámok

Citácie sú spojené s popisom citovaného dokumentu poradovým číslom, ktoré je umiestnené ako horný index alebo v zátvorke. Tieto čísla odkazujú na poznámky, v ktorých môžu byť odkazy na citácie. Pre každý výrok alebo skupinu výrokov sa používa jedno číslo poznámky. Príslušná poznámka môže citovať viac ako jeden dokument. Ak sa nejaký dokument cituje viackrát, nasledujúce citácie dostávajú odlišné čísla. V poznámke, ktorá sa odvoláva na dokument citovaný v predchádzajúcej poznámke, sa buď opakuje úplná citácia (odkaz), alebo sa uvedie číslo predchádzajúcej poznámky s číslami citovaných strán a pod. V zozname bibliografických odkazov sú záznamy usporiadané abecedne podľa prvého údaju (meno autora, resp. názvu, ak je dielo anonymné) - poradové čísla sa do zoznamu nepíšu.

Prvá citácia

Ak sú citácie prezentované ako poznámky, prvá citácia v dokumente (a podľa možnosti aj prvá citácia v kapitole) musí obsahovať dostatočné údaje, ktoré zabezpečia presné spojenie medzi citáciou a príslušnou položkou v zozname bibliografických odkazov.

Prvá citácia musí obsahovať minimálne meno (mená) autora alebo autorov a úplný názov (bez podnázvu a ďalších údajov vzťahujúcich sa na názov) tak, ako sa tieto údaje uvádzajú v bibliografickom odkaze. Za nimi sa uvedie podľa potreby číslo alebo čísla citovaných strán. Mená autorov uvedených v citácii nie je nevyhnutné písať v inverznom slovoslede.

Ak meno (mená) autora (autorov) a názov nestačia na odlíšenie položiek v zozname bibliografických odkazov, pridajú sa do citácie doplňujúce údaje (vydanie, rok publikovania a pod.), aby sa zabezpečilo presné spojenie s odkazom.

Príklad:

Text a citácie

kultúrna, kvalifikačná a informačná úroveň, ktorá mu uľahčí sebaopoznávanie, sebaaktualizovanie, sebarealizáciu v danom prostredí i spoločnosti"³. Dnes, po dvadsiatich...

výskumov. Pri skúmaní človeka v informačných procesoch vychádzame z podnetov filozofickej antropológie⁴, evolučnej ontológie⁵, ...

Citácie v poznámkach

3. ŽATKULIAK, J.G. Používatelia odborných informácií a informatické služby, s. 251.
4. SEILEROVÁ, B. Človek vo filozofickej antropológii.
5. ŠMAJS, J. Ohrozená kultura.

Zoznam bibliografických odkazov:

3. SEILEROVÁ, B. *Človek vo filozofickej antropológii*. Bratislava : IRIS, 1995. 152 s.
4. ŠMAJS, J. *Ohrozená kultura : od evolučnej ontológie k ekologickej politice*. 2. rozš. vyd. Praha : Nakl. Hynek 1997. 205 s.
5. ŽATKULIAK, J.G. *Používatelia odborných informácií a informatické služby*. Bratislava : SPN, 1981. 342 s.

Druhá a ďalšie citácie

Druhá a každá ďalšia citácia dokumentu sa môže skrátiť tak, že sa uvedie len priezvisko (priezviská) autora (autorov) a skrátený názov, za ktorým sa napíšu čísla citovaných strán alebo ako skrátená forma uvedená v prvej citácii alebo v zozname skratiek.

Príklad prvej citácie:

NATHANIEL, B. S. ed. *Records of the governor and company of the Massachusetts Bay in New England (1628-86)*. Boston : s.n., 1853-54, 5 vols., vol. 1, p. 126 (ďalej citované ako Mass. Records).

Príklad druhej a ďalších citácií toho istého záznamu:

Mass Records, p. 128.

Metóda prvého údaj a dátumu

V texte sa uvedie v zátvorkách prvý údaj (priezvisko autora, alebo prvé slovo z názvu) a rok vydania citovaného dokumentu. Ak sa prvý údaj už nachádza v rámci textu, v zátvorkách sa uvedie len rok. V prípade potreby sa v zátvorkách uvedú za rokom aj čísla citovaných strán. Ak majú dva alebo niekoľko dokumentov ten istý prvý údaj a rovnaký rok, odlišia sa malými písmenami (a, b, c, a pod.) za rokom vnútri zátvoriek. To isté sa urobí aj v zozname bibliografických odkazov.

Jednotlivé položky v zozname bibliografických odkazov sa uvádzajú v abecednom poradí. Sú usporiadané podľa prvého prvku (údaja), za ktorým nasleduje rok vydania dokumentu. Za ním v prípade potreby nasledujú malé písmená, ktorými sa odlišujú odkazy s rovnakým prvým údajom a rokom vydania.

Príklad:

Text a citácie

kultúrna, kvalifikačná a informačná úroveň, ktorá mu uľahčí sebaopoznávanie, sebaaktualizovanie, sebarealizáciu v danom prostredí i spoločnosti" (Žatkuliak, 1981, s.251)

podnetov filozofickej antropológie (Seilerová, 1995), evolučnej ontológie (Šmajš, 1997), ... Seilerová (1995, s.125) upozorňuje, že ...

SEILEROVÁ, B. *Človek vo filozofickej antropológii*. 1995.

ŠMAJS, J. *Ohrozená kultura*. 1997.

ŽATKULIAK, J.G. *Používatelia odborných informácií a informatické služby*. 1981.

Zoznam bibliografických odkazov:

SEILEROVÁ, B. *Človek vo filozofickej antropológii*. Bratislava : IRIS, 1995. 152 s.

ŠMAJS, J. *Ohrožená kultura : od evolučnej ontologie k ekologickej politice*. 2. rozš. vyd. Praha : Nakl. Hynek 1997. 205 s.

...

ŽATKULIAK, J.G. *Používatelia odborných informácií a informatické služby*. Bratislava : SPN, 1981. 342 s.

Tvorba zoznamov bibliografických odkazov

Zoznamy bibliografických odkazov vytvárame v súlade s použitou technikou citovania. Každá technika citovania si vyžaduje zodpovedajúcu úpravu zoznamu. Platí zásada, že v jednom dokumente sa používa len jedna technika citovania a k nej prislúchajúci spôsob tvorby zoznamu bibliografických odkazov. Nie je možné miešať napríklad metódu číselných odkazov s metódou prvého údaja a dátumu.

Zreteľne treba odlišovať zoznam bibliografických odkazov od bibliografií (bibliografických súpisov, prehľadových bibliografií, súpisov odporúčanej literatúry na ďalšie štúdium a pod.). Pravidlá prípravy bibliografického popisu pre bibliografiu sú iné ako pre bibliografické odkazy. Na spracovanie bibliografických záznamov pre bibliografie platia štandardy pre Medzinárodný štandardný bibliografický popis - ISBD (International Standard Bibliographic Description). Ak sa k textu (článku, knihe a pod.) pripája takáto bibliografia, musí byť zreteľne označená, najlepšie, ak je pripojená ako príloha.

Zoznam bibliografických odkazov pri použití metódy číselných odkazov

Zoznam bibliografických odkazov je umiestnený na konci kapitoly alebo na konci celého textu (knihy, článku a pod.) a je zoradený podľa poradových čísel odkazov tak, ako sú číslované citácie v texte. Poradové čísla odkazov sú umiestnené vľavo a záznamy odkazov sú odsadené.

Príklad:

1. LOMINADZE, D.G. *Cyclotron waves in plasma*. Translated by A.N. Dellis; edited by S.M. Hamberger. 1st ed. Oxford : Pergamon Press, 1981. 206 p. International series in natural philosophy. Translation of: Ciklotronnyje volny v plazme. ISBN 0-08-021680-3.
2. DAVIS, Gordon B., OLSON, Margrethe H. *Management information systems : conceptual foundations, structure and development*. 2nd ed. New York; St. Louis; London : McGraw-Hill, 1984. 693 p. ISBN 0-07-566241-X.
3. WELTONOVÁ, Jude. *Impresionizmus : obrazový sprievodca základnými dielami...* Prel. S. Kaclík. 1. vyd. Bratislava : Perfekt, 1996. 64 s. Umenie zblízka. Prekl. z angl. orig. Eyewitness Art - The Impressionism. ISBN 80-8064-020-5.

Zoznam bibliografických odkazov pri použití metódy priebežných poznámok

Poradové čísla citácií a poznámok sa uvádzajú len v poznámkach pod čiarou, na konci kapitoly alebo na konci celého textu (knihy, článku a pod.) v zozname poznámok. Poznámky sú zoradené podľa ich poradových čísel.

Ak sa robí osobitný zoznam bibliografických odkazov, je umiestnený na konci kapitoly alebo celého textu (knihy, článku). Bibliografické odkazy sú v ňom zoradené abecedne podľa prvého prvku popisu (autor alebo názov). V tomto prípade sa nečísľujú. Ak sa zoznam nečísľuje, je dobré odsadiť druhý a ďalšie riadky záznamu.

Príklad:

AXWORTHY, Glenn. *Where in the world is Carmen Sandiego?* [disketa]. Verzia pre IBM/Tandy. San Rafael (Calif.): Broderbund Software, 1985. 1 disketa; 5 1/4 palca.

Spriev. materiál: 1986 World Almanac and Book Facts. Požiadavky na systém: IBM/Tandy kompatibilný; 128 kB RAM; MS DOS 2.0 a vyšší; grafický adaptér. Návrh: Gene Portwood a Lauren Eliott.

BANGEMANN, M. et al. *Europe and the Global Information Society : recommendations to the European Council: CD-84-94-290-EN*. Bruxelles : European Union, 1994. Zdroj: VLASÁK, R. Hospodársky vyspělá část světa buduje informační společnost. In *INFOCUS*, 1995, roč. 1, č. 4, s. 112.

BRUNTON, P. *Perspektivy*. 1. vyd. Sv. 2. Přel. R. Formánková. Praha : Unitaria, 1992. Kapitola 19, Vláda relativity, s. 19-32.

CARL ZEISS JENA, VEB. *Anordnung zur lichtelektrischen Erfassung der Mitte eines Lichtenfeldes*. Erfinder: W. FEIST, C. WAHNERT, E. FEISTAUER. Int. Cl.³ G02 B 27/14. Schweiz Patentschrift, 608 626. 1979-01-15.

[Zoznam bibliografických odkazov pri použití metody prvého údajá](#)

Jednotlivé položky v zozname bibliografických odkazov sa uvádzajú v abecednom poradí. Usporiadané sú podľa prvého prvku (údaja), t.j. mena autora, resp. názvu, ak je dielo bez autora. Za prvým údajom nasleduje rok vydania dokumentu. Za ním, v prípade potreby, nasledujú malé písmena, ktorými sa odlišujú odkazy s rovnakým prvým údajom a rokom vydania.

Príklad:

AXWORTHY, Glenn. 1985. *Where in the world is Carmen Sandiego?* [disketa]. Verzia pre IBM/Tandy. San Rafael (Calif.): Broderbund Software, 1985. 1 disketa; 5 1/4 palca. Spriev. materiál: 1986 World Almanac and Book Facts. Požiadavky na systém: IBM/Tandy kompatibilný; 128 kB RAM; MS DOS 2.0 a vyšší; grafický adaptér. Návrh: Gene Portwood a Lauren Eliott.

BANGEMANN, M. et al. 1994. *Europe and the Global Information Society : recommendations to the European Council: CD-84-94-290-EN*. Bruxelles : European Union, 1994. Zdroj: VLASÁK, R. Hospodársky vyspělá část světa buduje informační společnost. In *INFOCUS*, 1995, roč. 1, č. 4, s. 112.

BRUNTON, P. 1992. *Perspektivy*. 1. vyd. Sv. 2. Přel. R. Formánková. Praha : Unitaria, 1992. Kapitola 19, Vláda relativity, s. 19-32.

CARL ZEISS JENA, VEB. 1994. *Anordnung zur lichtelektrischen Erfassung der Mitte eines Lichtenfeldes*. Erfinder: W. FEIST, C. WAHNERT, E. FEISTAUER. Int. Cl.³ G02 B 27/14. Schweiz Patentschrift, 608 626. 1979-01-15.

Súvisiace články na internete:

<http://www.cvtisr.sk/itlib/itlib024/lichn.htm>

<http://www.cvtisr.sk/itlib/itlib032/lichnerova.htm>